

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 31 lipca 2018 r.

Pozycja 125

POSTANOWIENIE

z dnia 12 lutego 2018 r.

Sygn. akt Ts 77/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Mariusz Muszyński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

- 1) art. 117³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) z art. 2, art. 10 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 118 § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) z art. 10 ust. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 2, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W sporządzonej przez radcę prawnego i wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 7 kwietnia 2017 r. (data nadania) skardze konstytucyjnej M.J. (dalej: skarżący) zarzucił niezgodność, po pierwsze, art. 117³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 2, art. 10 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 2 Konstytucji, po drugie, art. 118 § 5 k.p.c. z art. 10 ust. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 2, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skarga została złożona w związku z następującą sprawą.

Skarżący, w piśmie z 25 lutego 2015 r. skierowanym do Sądu Rejonowego w T., wniosł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej. Sąd Rejonowy w T. postanowieniem z 8 stycznia 2016 r. zarządził, na podstawie art. 119¹ k.p.c., dochodzenie w zakresie rzeczywistego stanu majątkowego skarżącego. Następnie, postanowieniem z 19 lutego 2016 r., oddalił wniosek skarżącego ze względu na brak spójności, wiarygodności w oświadczeniach i wyjaśnieniach złożonych przez skarżącego oraz wskazał,

że sytuacja majątkowa skarżącego nie uzasadnia przyznania mu pełnomocnika. Skarżący od powyższego postanowienia wniósł zażalenie. Sąd Okręgowy postanowieniem z 17 stycznia 2017 r. oddalił zażalenie, stwierdzając, że wnioskodawca nie wykazał, iż nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

Skarżący, wszczynając odrębne postępowanie, w piśmie z 27 listopada 2015 r. wniósł o zmianę lub ustanowienie nowego pełnomocnika ze względu na nierzetelność i bezprawność opinii sporządzonej przez wyznaczonego poprzednio pełnomocnika z urzędu, w której to nie stwierdził podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej. Postanowieniem z 29 grudnia 2015 r. Sąd Rejonowy w T. oddalił wniosek skarżącego, w wyniku czego skarżący wniósł o pisemne uzasadnienie powyższego postanowienia. Sąd Rejonowy w T. postanowieniem z 11 lutego 2016 r. nie uwzględnił wniosku skarżącego, wskazując, że postanowienie, którego uzasadnienia domaga się skarżący, jest postanowieniem niezaskarżalnym i w związku z tym nie podlega uzasadnieniu. Od powyższego postanowienia skarżący wniósł zażalenie. Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z 17 listopada 2016 r. oddalił zażalenie, dzieląc stanowisko Sądu Rejonowego w T.

Zdaniem skarżącego zaskarżone przepisy naruszają dyspozycję art. 32 ust. 1 Konstytucji, ponieważ odmiennie regulują prawo do obrony osób ubogich oraz osób, których majątek pozwala na opłacenie pełnomocnika z wyboru w celu wniesienia skargi konstytucyjnej. Skarżący wskazał również, że „[o]soba posiadająca środki na ustanowienie pełnomocnika może po prostu wnieść skargę, która zostanie rozpoznana przez Trybunał Konstytucyjny. Osoba uboga, która nie posiada środków na opłacenie pełnomocnika, poddana natomiast zostaje formie swoistego rodzaju kontroli przez wniesienie skargi, która dokonywana zostaje przez osobę nie mającej statusu właściwego (dla skargi konstytucyjnej) niezawisłego i bezstronnego sądu” (str. 10).

Skarżący, uzasadniając niezgodność art. 117³ k.p.c. z powołanymi wzorcami kontroli, podniósł, że ze względu na brak jasnej regulacji procedury określonej w art. 117-188 k.p.c. „orzeczenie niezawisłego Sądu, o którym mowa w art. 188 § 1 k.p.c. w powszechnej praktyce zastępowane jest postanowieniem o uwzględnieniu wniosku o przyznaniu pełnomocnika z urzędu oraz łącznie z nim czynnością techniczną w postaci wyznaczenia określonej osoby przez okręgową Radę Adwokacką lub Okręgową Radę Radców Prawnych”. Zdaniem skarżącego, powyższe czynności organów samorządu adwokackiego oraz radcowskiego powinny być zastrzeżone dla sądu a nie dla „zawodowego stowarzyszenia osób prywatnych”, które nie są ani organami wymiaru sprawiedliwości, ani nawet organami państwa. W ocenie skarżącego „taki stan prawny utrwalony wieloletnią judykaturą jest naruszeniem podstawowych zasad państwa prawa (art. 2 oraz art. 10 Konstytucji), a w konsekwencji narusza prawo skarżącego do rozpoznania sprawy »od początku do końca« przez niezawisły wymiar sprawiedliwości (...)”.

Odnosząc się natomiast do art. 118 § 5 k.p.c., skarżący podniósł, że narusza on istotę funkcji pełnomocnika. Obowiązkiem pełnomocnika, jak twierdzi skarżący, jest „reprezentowanie strony przed organem dokonującym osądzenia rzeczy przez pełnomocnika zawodowego bez względu na własne poglądy pełnomocnika a nawet jego interes prawny”. Skarżący wskazuje, że w przypadkach, w których istnieje możliwość zastosowania art. 118 § 5 k.p.c., „osoba niemająca statusu »właściwego sądu«, wbrew swej funkcji dokonuje (...) arbitralnego osądu poglądów mandanta, zamiast reprezentować stronę”. Zdaniem skarżącego, art. 118 § 5 k.p.c. jest niezgodny z powołanymi wzorcami kontroli w zakresie, w jakim „umożliwia zamierzającemu wnieść skargę konstytucyjną jej wstępne rozpoznanie przez osoby nie mające statusu sędziego Trybunału Konstytucyjnego, a więc poprzez pozbawienie wnioskodawcy prawa do wstępnego rozpoznania skargi przez »sąd«”.

Zarządzeniem sędziego Trybunału z 21 września 2017 r. skarżący został wezwany do uzupełnienia braków formalnych skargi konstytucyjnej m.in. poprzez wskazanie, czy pełnomocnik skarżącego, który sporządził w jego imieniu skargę konstytucyjną, działa jako pełnomocnik z wyboru czy z urzędu oraz w przypadku działania jako pełnomocnik z urzędu o nadesłanie postanowienia sądu o ustanowieniu pełnomocnika z urzędu lub pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej.

W odpowiedzi na powyższe zarządzenie, w piśmie z 2 października 2017 r. (data nadania) pełnomocnik skarżącego wskazał, że został ustanowiony pełnomocnikiem z wyboru oraz nadesłał pełnomocnictwo, załączone wcześniej do skargi konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę konstytucyjną w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Trybunał przypomina, że przedmiotem skargi mogą być jedynie przepisy odpowiadające podwójnej kwalifikacji – prowadzące do naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego i będące podstawą ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej wydanego w indywidualnej sprawie skarżącego. Zasadnicze znaczenie ma więc w tym stanie rzeczy to, by na podstawie zakwestionowanego w skardze przepisu zapadło ostateczne orzeczenie, którego skutkiem jest naruszenie konstytucyjnej wolności lub prawa skarżącego (zob. np. postanowienia TK z: 22 lutego 2001 r., o sygn. Ts 193/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 77 oraz 2 kwietnia 2003 r., o sygn. Ts 193/02, OTK ZU nr 2/B/2003, poz. 145). W rozpoznawanej sprawie wymóg ten nie został spełniony w odniesieniu do kwestionowanych przepisów.

Zgodnie z art. 117³ k.p.c., sąd, po ustanowieniu pełnomocnika z urzędu, zwraca się do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych o wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego. Natomiast art. 118 § 5 k.p.c. stanowi, że jeżeli adwokat lub radca prawny ustanowiony w związku z postępowaniem kasacyjnym lub postępowaniem ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie stwierdza podstaw do wniesienia skargi, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić na piśmie o tym stronę oraz sąd, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zawiadomienia go o wyznaczeniu. Do zawiadomienia adwokat lub radca prawny dołącza sporządzoną przez siebie opinię o braku podstaw do wniesienia skargi.

Orzeczeniami wskazanymi przez skarżącego, jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, są postanowienia Sądu Okręgowego w K. z 17 listopada 2016 r. oraz z 17 stycznia 2017 r.

Odnosząc się do pierwszego postanowienia, Trybunał stwierdza, że Sąd Okręgowy w K. orzekł jedynie o braku podstaw do żądania sporządzenia uzasadnienia postanowienia Sądu Rejonowego w T. z 11 lutego 2016 r., co oznacza, że brak jest związku między tym orzeczeniem a zaskarżonymi przepisami. Sąd Okręgowy w K. nie orzekł w sprawie ustanowienia ani wyznaczenia adwokata lub radcy prawnego. W związku z powyższym ani art. 117³ k.p.c. (regulujący jego wyznaczenie przez właściwą okręgową radę adwokacką lub okręgową izbę radców prawnych), ani art. 118 § 5 k.p.c. (regulujący kwestię sporządzania opinii o braku podstaw do wniesienia nadzwyczajnych środków zaskarżenia) nie były podstawą prawną postanowienia Sądu Okręgowego w K. z 17 listopada 2016 r., w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i try-

bie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjny (Dz. U. z 2016 r. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK).

Analiza drugiego z postanowień również pozwala na stwierdzenie, że bez związku z jego treścią pozostaje zakwestionowany w skardze art. 117³ oraz 118 § 5 k.p.c. Postanowienie Sądu Okręgowego w K. dotyczyło odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej. Zakwestionowane art. 118 § 5 oraz art. 117³ k.p.c. nie regulują przesłanek ustanawiania pełnomocnika z urzędu, lecz kwestię sporządzenia przez pełnomocnika opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 118 § 5 k.p.c.) oraz jego wyznaczenie przez właściwą okręgową radę adwokacką lub okręgową izbę radców prawnych (art. 117³ k.p.c.). Wskazane przepisy dotyczą czynności, które mają miejsce już po wydaniu postanowienia o ustanowieniu pełnomocnika, lecz nie mają żadnego wpływu na kształt samego postanowienia, tym bardziej, że w przedmiotowej sprawie sąd odmówił ustanowienia pełnomocnika, a więc art. 118 § 5 oraz art. 117³ k.p.c. nie będą miały w ogóle zastosowania w sprawie skarżącego.

Powyższe okoliczności, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 w zw. z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK stanowią podstawę odmowy nadania dalszego biegu skardze.

Trybunał stwierdza również, że skarżący nie wykonał prawidłowo zarządzenia sędziego Trybunału w odniesieniu do pełnomocnictwa szczególnego. Zgodnie z art. 44 u.o.t.p. TK, pełnomocnictwo szczególne, o którym mowa w art. 53 ust. 2 pkt 3 u.o.t.p. TK, powinno obejmować umocowanie do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej, a także reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem. Załączone do skargi pełnomocnictwo obejmowało jedynie umocowanie do reprezentowania skarżącego w toku postępowania przed Trybunałem. Nie sposób więc uznać go za wystarczającą podstawę do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej. Natomiast w odpowiedzi na wezwanie do uzupełnienia braków formalnych skarżący dołączył tożsame pełnomocnictwo, co oznacza, że braki te nie zostały uzupełnione.

Trybunał równocześnie podkreśla, że ze względu na procesową funkcję pełnomocnictwa oraz doniosłe negatywne skutki jego wad określenie zakresu umocowania polega na ścisłej interpretacji językowej, a nie na poszukiwaniu ewentualnego zamiaru mocodawcy (por. J. Gudowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 1: Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, wyd. 3, Warszawa 2009, s. 321).

Okoliczność ta, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 w zw. z art. 53 ust. 2 pkt 3 u.o.t.p. TK, stanowi podstawę do odmowy nadania dalszego biegu skardze.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.